

MILLIY G‘OYA RIVOJLANISHIDA KONSTITUTSIYANING PSIXOLOGIK AHAMIYATI

Jurakulova Dildora Ziyadullayevna

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

“Psixologiya” kafedrasi dotsenti, PhD.

Bekboyev Jobir Ilhomovoch

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada milliy g‘oyaning shakllanishi va rivojlanishida Konstitutsiyaning psixologik ahamiyati yoritilgan. Konstitutsiya jamiyatda huquqiy ong, fuqarolik mas’uliyati, ijtimoiy barqarorlik va milliy o‘zlikni anglashni shakllantirishda muhim omil sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, asosiy qonunning fuqarolarga ta’sir qiluvchi psixologik motivatsion jihatlari, davlat va jamiyat o‘rtasida ishonchni mustahkamlashdagi roli hamda milliy g‘oya mazmunini mustahkamlashdagi o‘rni ilmiy asosda ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: konstitutsiya, milliy g‘oya, psixologik ta’sir, huquqiy ong, fuqarolik mas’uliyati, ma’naviyat, ijtimoiy barqarorlik, ishonch, milliy o‘zlik, motivatsiya

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается психологическое значение Конституции в формировании и развитии национальной идеи. Конституция анализируется как важный фактор в становлении правового сознания, гражданской ответственности, социальной стабильности и национальной идентичности. Также изучаются психологические мотивы влияния основного закона на граждан, укрепление доверия между государством и обществом и его роль в усилении содержания национальной идеи.

Ключевые слова: конституция, национальная идея, психологическое влияние, правовое сознание, гражданская ответственность, духовность, социальная стабильность, доверие, национальная идентичность, мотивация

ANNOTATION

This article examines the psychological significance of the Constitution in the formation and development of the national idea. The Constitution is analyzed as a key factor in building legal consciousness, civic responsibility, social stability, and national identity. The study also explores the psychological motivations behind the Constitution’s influence on citizens, its role in strengthening trust between the state and society, and its contribution to reinforcing the essence of the national idea.

Keywords: constitution, national idea, psychological impact, legal

consciousness, civic responsibility, spirituality, social stability, trust, national identity, motivation

KIRISH. Milliy g'oya har bir davlatning ma'naviy-ideologik tayanchi bo'lib, jamiyat taraqqiyoti, ma'naviy yuksalishi va xalqning bir butun maqsad sari intilishini ta'minlaydigan kuch sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu g'oyaning mazmuni va yo'nalishini belgilovchi asosiy siyosiy-huquqiy hujjatlardan biri esa, shubhasiz, Konstitutsiyadir. Konstitutsiya nafaqat davlat boshqaruvi tizimining poydevori, balki jamiyatning huquqiy ongini shakllantiruvchi, fuqarolarda o'z huquq va burchlariga nisbatan mas'uliyat hissini uyg'otuvchi psixologik omil sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Asosiy qonunda belgilangan tamoyillar, erkinlik va tenglikka oid normalar fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini mustahkamlab, jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Konstitutsiyaning psixologik ahamiyati, avvalo, uning fuqarolarga bergan kafolatlari va imkoniyatlari orqali namoyon bo'ladi. Inson o'zini davlat tomonidan himoyalanganligini, adolat mezonlari mavjudligini va huquqlari qonuniy asosda himoya qilinishini his qilganida unda ijobiy psixologik kayfiyat, ma'naviy ishonch va jamiyatga sodiqlik tuyg'usi kuchayadi. Bu holat milliy g'oyaning rivojlanishida alohida o'rin tutadi, chunki milliy g'oya avvalo insonning ongida shakllanadi va u davlat siyosati hamda jamiyat qadriyatlari bilan uyg'unlashgan holda mustahkamlanadi.

Shuningdek, Konstitutsiya yosh avlod tarbiyasida ham psixologik ahamiyatga ega bo'lib, ularning huquqiy madaniyati, fuqarolik pozitsiyasi, jamiyatga daxldorlik hissini shakllantirishda muhim vosita vazifasini bajaradi. Asosiy qonun asosida shakllangan ishonch, barqarorlik va adolat g'oyalari milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik, ma'naviyat va mas'uliyat kabi fazilatlarni rivojlantirishga zamin yaratadi. Shu bois Konstitutsiya milliy g'oya mazmunini mustahkamlovchi psixologik mexanizm sifatida alohida ilmiy tahlilni talab qiladi.

Mazkur maqolada Konstitutsiyaning milliy g'oya rivojlanishidagi psixologik ahamiyati, uning fuqarolar ongiga ta'siri, jamiyatdagi barqarorlik va ishonchni shakllantirishdagi o'rni hamda huquqiy ongni yuksaltirishdagi roli keng yoritiladi.

Asosiy qism. Milliy g'oya har bir davlatning ma'naviy va siyosiy rivojlanishida markaziy o'rin tutadi, chunki u jamiyatning ideologik tayanchi bo'lib, fuqarolarda bir butun maqsad sari intilish hissini shakllantiradi. Milliy g'oya faqat madaniy va tarixiy qadriyatlar bilan emas, balki huquqiy-huquqiy tizim, siyosiy institutlar va Konstitutsiya kabi asosiy hujjatlar orqali ham mustahkamlanadi. Konstitutsiya nafaqat davlat boshqaruvi va qonuniy tartibni belgilovchi hujjat sifatida qaraladi, balki jamiyatning psixologik barqarorligini ta'minlovchi vosita sifatida ham ahamiyatga ega. U fuqarolarda o'z huquqlari va burchlariga nisbatan ong va mas'uliyatni uyg'otadi,

adolat va tenglik tamoyillarini singdiradi hamda milliy o'zlikni anglashga xizmat qiladi. Konstitutsiyaning ushbu psixologik ta'siri jamiyatdagi ishonch darajasini oshiradi, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi va fuqarolarning davlat siyosatiga nisbatan ijobiy munosabatini mustahkamlaydi.

Fuqarolar Konstitutsiya orqali o'zlarini himoyalangan, adolat asosida jamiyatga daxldor ekanligini his qilganlarida unda milliy g'oya mazmuni ongida yanada mustahkamlanadi. Bu jarayon psixologik motivatsiya bilan bog'liq bo'lib, insonlarda o'z maqsadlarini amalga oshirishga ishonchni oshiradi va ularni ijtimoiy hayotga faol jalb qiladi. Konstitutsiya insonning ichki dunyosida xavfsizlik hissi yaratadi, bu esa milliy g'oyaning jamiyatga singib ketishida muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, u yosh avlodning tarbiyasida ham muhim vosita bo'lib, bolalarda huquqiy madaniyat, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy adolatni anglashni shakllantiradi. Bolalar va yoshlar asosiy qonun bilan tanishganida, ular o'z millatiga sodiq bo'lish, tarixiy meros va milliy qadriyatlarni qadrlash, vatanparvarlik ruhida tarbiyalanish kabi fazilatlarni rivojlantiradi.

Milliy g'oya rivojlanishida Konstitutsiyaning psixologik ahamiyati, shuningdek, davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ishonchni mustahkamlashda namoyon bo'ladi. Fuqarolar asosiy qonun bilan ta'minlangan huquqlardan xabardor bo'lganida va ularni qo'llash imkoniyatiga ega bo'lganda, unda jamiyatga sodiqlik, ijtimoiy faollik va mas'uliyat hissi kuchayadi. Shu bois Konstitutsiya milliy g'oya mazmunini inson ongida singdiruvchi va mustahkamlovchi psixologik mexanizm sifatida ilmiy tadqiqotlarda e'tiborga olinishi zarurdir. Milliy g'oya va Konstitutsiya uyg'unligi jamiyatning barqarorligi, fuqarolarning ijtimoiy faolligi va yosh avlodning barkamol shaxs sifatida yetishishiga xizmat qiladi. Shu tariqa, asosiy qonun jamiyatda psixologik barqarorlik yaratish va milliy g'oyani mustahkamlashning ajralmas vositasi sifatida qaraladi.

1.Jadval

Konstitutsiyaning psixologik ahamiyati va milliy g'oya rivojlanishiga ta'siri

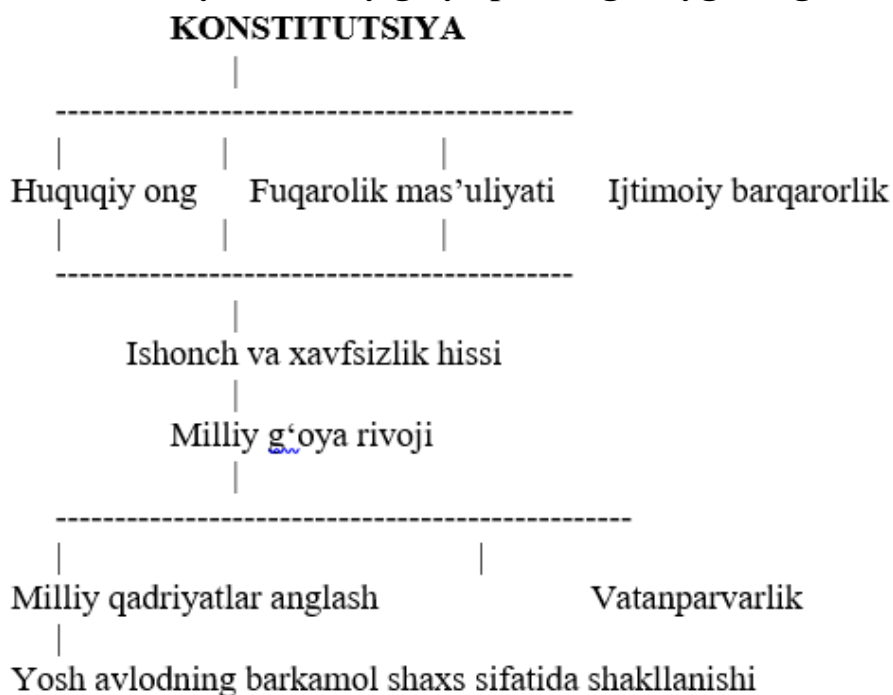
№	Psixologik ta'sir omili	Konstitutsiyaning roli	Milliy g'oyaga ta'siri
1	Huquqiy ong	Fuqarolarga huquq va burchlarni anglatadi	Milliy g'oyani qadriyatlar orqali mustahkamlaydi
2	Fuqarolik mas'uliyati	Fuqarolarda mas'uliyat hissini uyg'otadi	Jamiyatga daxldorlik va sodiqlikni rivojlantiradi
3	Ijtimoiy barqarorlik	Jamiyatdagi nizolarni kamaytiradi	Milliy g'oyaning amaliy hayotga tatbiqini ta'minlaydi
4	Ishonch va xavfsizlik hissi	Fuqarolar davlatning adolatli tizimiga ishonadi	Milliy o'zlik va vatanparvarlik hissini kuchaytiradi
5	Psixologik motivatsiya	Huquqiy kafolatlar orqali rag'bat beradi	Shaxsning milliy qadriyatlarni anglashiga yordam beradi
6	Yosh avlod tarbiyasi	Huquqiy madaniyat va adolatni o'rgatadi	Milliy g'oyani yosh avlod ongiga singdiradi

Jadval tahlili

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, Konstitutsiyaning psixologik ahamiyati bir necha asosiy omillar orqali milliy g‘oyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Huquqiy ong va fuqarolik mas‘uliyati jamiyatda barqarorlikni ta‘minlaydi va fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Ishonch va xavfsizlik hissi esa shaxsning milliy qadriyatlarni anglashiga yordam beradi. Shuningdek, yosh avlod tarbiyasi Konstitutsiya orqali amalga oshirilganda, milliy g‘oya ularning ongiga singib, jamiyatning kelajakdagi barqarorligini ta‘minlaydi.

2. Sxema (blok-diagramma):

Konstitutsiya va milliy g‘oya psixologik uyg‘unligi

Sxema tahlili

Sxemadan ko‘rinib turibdiki, Konstitutsiya bir necha psixologik omillar orqali milliy g‘oyaning shakllanishiga ta‘sir qiladi. Huquqiy ong va fuqarolik mas‘uliyati fuqarolarda barqaror ijtimoiy munosabatlarni rivojlantiradi. Ishonch va xavfsizlik hissi shaxsning milliy qadriyatlarni anglashini rag‘batlantiradi va vatanparvarlikni mustahkamlaydi. Natijada yosh avlod milliy g‘oya ruhida tarbiyalanadi va barkamol shaxs sifatida yetishadi. Shu tarzda Konstitutsiya milliy g‘oyani psixologik jihatdan mustahkamlovchi mexanizm vazifasini bajaradi.

XULOSA. Milliy g‘oya rivojlanishi va jamiyatning barqarorligi Konstitutsiya psixologik ta‘siriga bevosita bog‘liq ekanligi aniqlandi. Konstitutsiya nafaqat davlatning boshqaruv tizimi va huquqiy asoslarini belgilaydi, balki fuqarolarda huquqiy ongni shakllantirish, mas‘uliyat va ijtimoiy faollikni rivojlantirish, shuningdek, ishonch va xavfsizlik hissini mustahkamlash orqali milliy g‘oyaning

ongda singib ketishiga xizmat qiladi. Fuqarolar Konstitutsiya orqali o'z huquqlari va burchlarini anglaganida unda milliy qadriyatlar, vatanparvarlik va sodiqlik tuyg'usi kuchayadi.

Shuningdek, Konstitutsiyaning psixologik ahamiyati yosh avlod tarbiyasida ham muhim rol o'ynaydi. Huquqiy madaniyat va adolat tamoyillari yoshlar ongiga singdirilganda, ular milliy g'oyani qadrlash, tarixiy meros va milliy qadriyatlarni hurmat qilish, vatanparvarlik ruhida tarbiyalanish kabi fazilatlarni rivojlantiradi. Shu tariqa asosiy qonun jamiyatning psixologik barqarorligini ta'minlaydi, milliy g'oyani mustahkamlaydi va fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchi hamda ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, Konstitutsiya milliy g'oyani psixologik jihatdan shakllantiruvchi va mustahkamlovchi vosita sifatida ajralmas rol o'ynaydi. U jamiyatdagi barqarorlikni ta'minlash, fuqarolar o'rtasida ishonch va adolatni kuchaytirish, yosh avlodning barkamol shaxs sifatida tarbiyalanishiga xizmat qiladi. Shu bois milliy g'oya rivojlanishini tahlil qilishda Konstitutsiyaning psixologik ahamiyati doimiy e'tiborda bo'lishi lozim.

ADABIYOTLAR:

1. Tursunboyeva, S. (2024). Konstitutsiya – huquqiy davlatning asosi. Tadqiqotlar.UZ Jurnali.
2. Raxmatov, F. U. (2023). Yoshlarida huquqiy bilimlarini orttirishning falsafiy hamda psixologik talqini. Pedagog Jurnali.
3. Gad, Y. (2024). Cultural trauma and constitution: Precursors of political traditions and collective identities. European Journal of Cultural and Political Sociology, MIT Press. <https://direct.mit.edu/ecps/article/11/1/44/126267>
4. Bayramova, C. (2025). A psychological study of the influence of values on family and marital relationship. Health Studies Journal.